
COLECȚIA „POVESTIRI
ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE”
282

OVID S. CROHMĂLNICEANU

Ceilalţi

OVIDIU RÎUREANU

VISĂTORUL

DAN LĂZĂRESCU

DISPARIŢIA MAŞINII ALBASTRE

**

— 282 —

Colecția
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XII
15 august 1966

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

OVID S. CROHMĂLNICEANU

Ceilalţi

> **O miroir !**
> **Eau froide par l'ennui dans ton cadre gelée ***
>
> **MALLARMÉ**

Wilson înregistră mecanic semnalele care îi arătau că prima treaptă a rachetei se desprinsese de astronavă. Reflexele lui de vechi pilot galactic ajunseseră să funcţioneze mai repede decît aparatele indicatoare. Privi maşinal ochiul verde aprins în centrul tabloului de comenzi, acele comptimetrelor mişcîndu-se nervos ca nişte picioare de păianjen, brusc însufleţite, compasul care măsura unghiul orbitei deplasîndu-se lent de la 14 la 17 grade. Totul se desfăşura ca de obicei, cu aceeaşi precizie nedezminţită. Wilson începu să îndeplinească plictisit prescripţiile regulamentului de navigaţie astrală, controlă bateriile ventilatoarelor, postul incepător şi emiţător, dispozitivul pentru devierea meteoriţilor şi dădu drumul creierului electronic destinat să reţină amănuntele călătoriei. Execută aceste operaţii automat, ca un robot. De optsprezece ani le repetase de atîtea ori încît deveniseră pentru el o rutină care îl plictisea cumplit. Mai ales ceremonialul plecărilor şi sosirilor îi călca pe nervi. Se păstra în aceste acte banale un soi de fast derizoriu pe care îl suporta greu. Mecanicii de la bază se agitau fără rost în jurul navei, repetînd nişte numărători imbecile : 5... 4... 3... 2... 1... 0, comandantul ţinea morţiş să se respecte riguros absolut toate măsurile de protecţie şi să nu se neglijeze nici una dintre nenumăratele verificări inutile. Ba, nătărăul acela de Luigi, care-l ducea cu ascensorul în corpul astronavei, îşi agita, după ce închidea uşa capsulei, cascheta ca şi cum ar fi contribuit la cine ştie ce ispravă. „Rămîn aceeaşi nefericiţi superstiţioşi — îşi spunea Wilson. Nu izbutesc să uite clipa cînd primii astronauţi au părăsit Pămîntul ! De două secole, navele cosmice împînzesc cerul ; la baza unde lucrează el, pleacă şi vin cel puţin patru pe minut. Dar ăştia continuă să privească orice zbor ca pe o mare aventură şi să ia o infinitate de precauţii. Curată cretinie ! — conchise Wilson. Eu plec într-o amărîtă

---

* Oglindă ! Undă.
Prea rece de plictis în rama-ţi îngheţată *(n. r.)*.

de cursă, şi ei fac un întreg circ de parcă m-aş duce pe lumea cealaltă".

Se cufundă în fotoliul cardanic, aşteptînd sosirea momentului cînd nava avea să iasă de sub forţa gravitaţiei. Era singurul răstimp în care încerca efectiv senzaţia zborului. Ultimele perfecţionări aduse sistemului antigravitaţional reduseseră şocul schimbării de regim la un minut şi jumătate, apoi totul reintra în normal. Wilson ajunsese să pîndească minutul ca un toxicoman clipa cînd injecţia de morfină începea să-şi facă efectul. Îl cuprindea o scurtă ameţeală, după care venea acea pierdere a sentimentului materialităţii. Rămînea nemişcat, dar avea senzaţia că nimic nu-l mai mărgineşte, că spaţiul s-a prefăcut pentru el într-un cîmp al absolutei libertăţi. Se simţea spirit pur şi gusta cu lăcomie voluptatea acestei stări pe care ar fi vrut s-o prelungească spre a verifica metodic ce însuşiri noi îi dădea. Minutul trecea însă totdeauna prea repede. Şi acum senzaţia aşteptată veni, îl cuprinse, dăruindu-i clipa de euforie, dar dispăru înainte ca s-o poată analiza mai îndeaproape. Întoarcerea la condiţia normală îi întări indispoziţia. Tot ce-i rămînea de făcut în continuare îi apăru iarăşi o corvoadă plicticoasă. Trebuia să cerceteze o altă T' (Terra prim), aşa cum erau denumite planetele asemănătoare ca poziţie şi vîrstă cu Pămîntul. Asemenea raiduri ţineau de capitolul cel mai banal al S.N.I.-ului *, considerîndu-se că nu prezentau nici o problemă specială. Fiind vorba de planete analoage Pămîntului, expediţia se rezuma la o simplă verificare. Dacă ipoteza era exactă, comunicaţia urma să se realizeze fără nici o bătaie de cap, întrucît toate amănuntele fuseseră prevăzute şi codificate, inclusiv documentele viitorului acord cu precizarea obligaţiilor şi drepturilor fiecărei părţi la exploatarea noii linii. Dacă nu, pilotul făcea frumos calea întoarsă şi pe harta cerului se corecta eroarea. Muncă de comisionar, se gîndi scîrbit Wilson. Pînă acum, S.N.I.-ul identificase peste două mii de puncte T'. Preşedintele societăţii arătase în ultimul său raport că acest tip de legături va continua să fie lărgit, dar cu maxime economii. Expediţiile n-aveau nevoie mai mult de un singur om. „Personalul nostru e excelent pregătit — explicase el —, şi la asemenea operaţii simple poate face faţă cu succes conducătorul navei. Am hotărît chiar să limităm utilizarea pilotului-robot de siguranţă la orele strict necesare pentru odihnă, aceasta avînd să aducă o reducere a cheltuielilor călătoriei de 7%". „Să vă ia dracu! — îşi spuse Wilson. De aceea nu pot măcar să răsfoiesc o revistă cît ţine toată trambalarea asta

* Societatea de navigaţie interastrală.

și trebuie să fiu cu ochii în patru să nu mă izbească vreun meteorit !"

Timpul trecea egal. Prin ecranul de observație defilau stelele ca luminile automobilelor, noaptea, pe o șosea. Din cînd în cînd, meteoriții tulburau această scurgere calmă cu traiectorii dezordonate și vertiginoase de șoferi beți. Wilson declanșa imperturbabil sistemul de îndepărtare a acestor contravenienți la regulile circulației, și vinovații se trezeau zvîrliți din fața sa ca și cum un polițist energic ar fi restabilit cu gesturi decise ordinea. Defilarea liniștită reîncepea, pe rutele S.N.I.-ului luminile stelelor își continuau cuminți drumul lor.

A opta zi de călătorie. Wilson întîlni un corp ceresc care se îndrepta spre el cu o viteză egală. Era gata să pună în mișcare cîmpul magnetic repulsiv cînd băgă de seamă că se înșelase. Mobilul cu care se încrucișa nu era un meteorit. Îi recunoscu după cîteva secunde luminile farurilor detectoare, trei ca ale sale, primul roșu și celelalte două albe. Dădu drumul postului emițător și transmise semnalul convențional intergalactic. În aceeași clipă înregistră mesajul navei din față. Era semnalul obișnuit de recunoaștere pe care îl lansase și el. „Receptat ! Aștept indicațiile". „Ăsta are reflexe tot atît de prompte ca ale mele — se gîndi Wilson. Trebuie să fie însă un mucos care nu iese din litera regulamentului. Eu sînt frecat în meserie și știu că așa o să ne bîlbîim sigur un sfert de ceas". Opri orice nouă comunicare. „Ai să înveți ceva de la mine — se gîndi zîmbind. Să vezi cum trecem peste toate repetițiile de semnale și ajungem direct la ce ne interesează".

Se scurseră cîteva minute, în care timp navele se apropiară una de alta peste limita îngăduită. Dincolo persista aceeași tăcere. „La naiba ! — mîrîi Wilson. Ăsta face și el pe deșteptul !" și abia mai apucă să imprime zborului brusca deplasare care evită ciocnirea. Observă că nava din față executase și ea în ultima clipă aceeași manevră și acum se îndepărta în sens invers. „Dobitocul — se gîndi Wilson. A trecut la o distanță razantă. Nu mai lipsea mult ca să ne lăsăm amîndoi oasele aici. Readuse nava pe orbită, bombănind, și-și continuă drumul. Ai căutat emoții tari, uite că le-ai avut !" — își spuse în batjocură, dar și puțin speriat. Nu-l amuzau de loc asemenea povești, îi plăcea viața, iar ideea că s-ar fi putut curăța atît de stupid îi stîrni un fior rece prin șira spinării. Ca să uite întîmplarea neplăcută își căută de treabă. Examină registrul automat de bord și constată că întîlnirea avusese loc exact la jumătatea drumului spre T'2 112. În următoarele trei zile ale călătoriei nu surveni nimic deosebit. Toate reperele astrale înregistrate coincideau cu cele de pe harta S.N.I.-ului. Abia de acum încolo intra în careul recon-

stituit prin informațiile încă nesigure. Trebuia să facă niște fotografii și să le confrunte cu schema ipotetică. „Ceva mai încolo — hotărî Wilson —, să ajung întîi mai aproape".

A paisprezecea și a cincisprezecea zi se scurseră și ele fără nici o surpriză. Reperele continuau să coincidă și nu simțea încă nevoia nici unei corecțiuni. A șaisprezecea zi, dimineața, luă prima fotografie. De îndată ce își aruncă ochii pe ea avu o impresie bizară. Imaginea aceasta o mai văzuse. Nu mai era simpla schemă care i se dăduse la pornire. Pe fotografie se distingeau bine toate detaliile, diferitele intensități luminoase, poziția exactă a Terrei'2 112 față de sistemul ei solar și de galaxiile învecinate. Totuși imaginea aceasta îi păru foarte familiară. Se necăjea să descopere care era cauza unui asemenea fenomen de falsă memorie cînd avu brusc revelația ciudatei senzații. Era harta cerului deasupra Pămîntului așa cum o știa din școală și o contemplase de atîtea ori în întoarcerile sale la bază. Știa că planetele acestea analoage se aflau în sisteme astrale asemănătoare, contribuise el însuși la stabilirea legăturii cu cinci astfel de Terra prim și întîlnise similitudini izbitoare. În sistemul solar al lui T'2 004 exista o planetă cu inel exact ca și Saturn și o lună întocmai ca cea pe care o admiră, noaptea, pămîntenii. Dar nici nu era vorba de asemănare, ci de identitate. Recunoștea pe fotografie pînă și sateliții artificiali ai Pămîntului, nu numai stațiile lui cosmice așezate toate la egală distanță și închipuind vîrfurile unui perfect octaedru.

„Poate mi se pare doar" — își spuse Wilson. Silindu-se să rămînă calm, luă placa fotografiei și o introduse în „astrolabul" electronic. Notă apoi atent un șir de cifre și le compară cu cele de pe harta cerească a Pămîntului. Nu încăpea nici o îndoială, toate corespundeau exact. „Ce-o mai fi și asta" — se miră Wilson. Îi veni în minte întîlnirea care era să-l coste viața și deodată se ridică înfrigurat și începu să controleze aparatele de bord. „Nu cumva încrucișarea aceea razantă i-a deviat traiectoria și în loc să meargă înainte se întorcea?" Ideea îi păru comică, dar nu o excluse. Cercetă răbdător fiecare piesă a mesei de comandă. Totul era în regulă, nici un indice nu trăda că nava și-ar fi schimbat drumul. Unghiul orbitei nu prezenta vreo modificare, comptimetrul cumula în continuare liniștit distanța parcursă, avertizoarele de alarmă stăteau mute. Întreg sistemul de orientare al astronavei (și Wilson știa cît era de sensibil) refuza să admită că zborul luase un sens invers. Acele cadranelor dădeau invariabil același răspuns: „Nu s-a întîmplat nimic neobișnuit".

Și totuși... Era de ajuns ca Wilson să privească acum cu ochiul liber peisajul ceresc din fața lui pentru a se simți cu-

prins de o adincă perplexitate : zbura inapoi spre Pămint şi nu înţelegea cum. Reluă sistematic controlul. Acelaşi rezultat! Se întoarse la masa de comandă mai intrigat decît la început, cînd postul de recepţie înregistră mesajul cunoscut prin care se cereau semnalmentele astronavelor intrate în raza radarelor pămînteşti. Wilson păstră încă o fărîmă de orgoliu şi transmise mesajul intergalactic : „Sînt astronava B V N 00219 de pe Terra !“ Răspunsul îi risipi orice speranţă, căci auzi clar peste cîteva minute : „Baza astronautică Heliopolis. Pilot William Wilson, de ce te-ai întors din drum ?“ „Asta vreau să ştiu şi eu“ — îşi spuse înciudat, dar se stăpîni şi răspunse disciplinat : „Accidentat. Vreau să cobor“. Înregistră un nou mesaj : „Ai nevoie de ajutor ?“ „Nu — răspunse —, mă pot descurca singur“, apoi fluieră a pagubă şi începu să ia măsurile de aterizare.

Cînd ajunse jos şi-l zări pe Luigi alergînd şi agitîndu-şi cascheta cu gestul său neghiob de bun sosit uită o clipă întreaga încurcătură în care se afla şi-şi regăsi vechea reacţie de enervare. „Acum pune şi suflet în maimuţăriile lui“ — se gîndi cătrănit Wilson.

În biroul dispecerilor răspunse evaziv la ploaia de întrebări, rezervîndu-se pentru lămuririle pe care urma să le dea şefului serviciului, Mathewsohn. Acesta era un om flegmatic şi expeditiv. Wilson îl găsi scărpinîndu-se, ca de obicei, la ceafă cu capătul neascuţit al creionului.

— N-ai nici o leziune sau tulburare psihică ? se interesă el de la uşă.

— Nu, îl asigură Wilson şi, nemaiaşteptînd altă întrebare, istorisi pe scurt ce i s-a întîmplat.

— Şi aparatele de bord n-au prezentat nici o dereglare ? se interesă Mathewsohn. Poate nu le-ai controlat destul de atent.

— Le-am răscontrolat, insistă Wilson.

— Atunci tot de la întîlnirea aceea idioată trebuie să vie totul, conchise filozofic Mathewsohn. O să capsulăm nava şi o s-o trimitem la laboratorul de cercetare specială. Ăia or să descopere ce s-a întîmplat. Fă-mi o declaraţie ca s-o ataşez jurnalului de bord, şi să ne vedem sănătoşi.

Wilson o găsi pe Alice aşteptîndu-l speriată pe peronul bazei. Se repezi să-l îmbrăţişeze, gata aproape să izbucnească în plîns.

— Ştiu că n-a fost nimic, îi explică ea. M-au avertizat încă de acum opt ore, cînd au luat contact cu tine, să n-am nici o grijă. Mi-au telefonat apoi că ai aterizat cu bine, că pot veni să te iau, dar pînă nu te-am văzut...

Wilson o calmă :

— Intr-adevăr, n-a fost nimic, o prostie, şi-i povesti întimplarea reducînd-o la schema cea mai banală cu putinţă. Se urcară apoi în maşină, şi Alice, la volan, se însenină repede.

— William, întrebă ea, nu ţi-a fost nici o clipă frică?

— Pentru atîta lucru? rîse Wilson, dar îşi dădu seama că un vag sentiment anxios îl urmăreşte încă. Ştia acum că nu-l părăsise de cînd privise fotografia. I se păruse că a dispărut atunci cînd baza îl întrebase de ce se întoarce, dar constată că persistase în subconştientul său. Descoperise aceasta în timpul conversaţiei cu Mathewsohn. Era convins că verificase răbdător şi conştiincios aparatele de bord. Nu omisese nici unul. Şi căpătase mereu acelaşi răspuns: **nava nu-şi schimbase direcţia de drum iniţială.** Alungă un gînd nebunesc şi începu s-o întrebe pe Alice ce făcuse tot timpul cît rămăsese singură. Volubilă, ea înşira o grămadă de lucruri în vreme ce maşina gonea spre oraş. Povestea o vizită la salonul cu ultimele invenţii menajere, subiectul unui film senzaţional care arăta cum trăiau oamenii în 1966, acum descria o seară petrecută cu nişte foste colege de şcoală, „numai între femei". Preciza că iniţiativa o avusese Rosamund Price. Wilson se surprinse urmărind foarte atent amănuntele relatării ei.

— Rosamund, o întrerupse el, nu e sclifosita aia despre care susţineai odată că-mi place mie? Venea la voi cînd ne-am cunoscut şi ne încurca întîlnirile.

— Exact! îi replică Alice. Dar află că nu era de loc sclifosită. Asta spuneai tu pentru că nu-ţi dădea nici o atenţie. E căsătorită acum cu un biolog. Şi a rămas tot aşa de frumoasă, sublinie maliţios Alice.

— Nu se compară cu tine, o întrerupse Wilson. Remarcă însă instantaneu că nu-i făcuse doar un compliment pe care-l provocase afirmaţia ei. O privise tot timpul cu o bizară curiozitate, urmărindu-i fiecare gest. Alice nu era o femeie frumoasă în accepţia curentă a cuvîntului. Avea o alură băieţoasă, pe care şi-o păstrase şi la cei treizeci de ani ai ei. Şi-o accentua tunzîndu-şi părul scurt şi lipit în jurul obrazului ca o cască sclipitoare neagră şi purtînd flanele largi cu gulere groase menite să-i ascundă aproape complet gîtul delicat şi subţire. Wilson îi regăsea încruntarea comică a sprîncenelor, punctele aurii din pupilele întunecate, aerul căscat pe care îl lua cînd îşi amintea ceva important. Observă că o examinase neîntrerupt parcă voind s-o recunoască dincolo de aparenţe. Se trezi că-i cere alte detalii ale vieţii lor comune. Voia să ştie dacă veniseră între timp instalatorii chemaţi să repare ţeava spartă din baie.

— A doua zi după ce ai plecat, îl asigură Alice, încetinind viteza maşinii, pentru că intraseră în oraş. Au făcut o murdărie de nedescris, dar bine că, în sfîrşit, au reparat-o, adăugă, concentrîndu-se acum asupra volanului.

Wilson renunţă la aceste sondaje stîngace şi timide cu o secretă senzaţie de ruşine. „Cè idei absurde pot să-i treacă omului prin minte — reflectă, privind clădirile şi magazinele arterei pe care o străbăteau. Încă puţin şi ajungem în Piaţa Proclamaţiei de la 9 Mai, pe urmă traversăm bulevardul Federaţiei prin tunelul subteran şi intrăm pe strada noastră" — îşi spuse ca un copil încintat că ştie drumul spre casă. Deodată tresări ; în dreptul Fundaţiei Bohr se întindea peste acoperişuri o uriaşă reţea de cabluri. Întreaga înfăţişare a locurilor îi părea necunoscută.

— Aici au pornit să construiască noul centru de reclame luminoase, îi explică Alice. Lucrările au început îndată după plecarea ta. Toate ziarele urlă, susţinînd că proiectul e o adevărată barbarie. Wilson îşi aminti că citise şi el nişte articole despre iniţiativa aceasta edilitară. Contemplă iarăşi locurile cît timp semnalele de circulaţie îi obligau să aştepte scurgerea circuitului transversal. Recunoscu îndată clădirea Poştei strivită sub imensa instalaţie, apoi magazinul cu jucării din colţul străzii. Încercă un sentiment liniştitor şi abia astfel remarcă din nou cît de stăruitor îl urmărea **lucrul nebunesc la care nu voia să se gîndească.**

Acasă se supraveghe. Ideea revenea în ciuda evidenţelor. Se apucă să caute în bibliotecă o veche antologie de poezii. N-o mai deschisese de cel puţin zece ani, dar îşi aduse perfect aminte că subliniase acolo un vers din Poe. Îl descoperi, şi faptul îl umplu de o îngrijorătoare bucurie : Citi mecanic întreaga strofă :

> **„...Resemble nothing that is ours...**
> **Around by lifting winds forgot,**
> **Resignedly beneath the sky**
> **The melancholy waters lie..."** *

Se opri înainte de a se aşeza la masă privind lung bibelourile din vitrina sufrageriei. Nu era decît un pretext ca să scoată o Tanagra şi să-i cerceteze gînditor uşoara ciuntitură pe care i-o făcuse în urmă cu trei ani, cînd scăpase mica dănţuitoare din mînă şi Alice se repezise îngrozită, crezînd că statueta se făcuse praf.

---

* *„La noi nu-şi află-asemănare.*
În jur, uitate-n veci de vînt,
Dorm resemnate sub tării,
Mări vaste de melancolii" (din *„Cetatea din mare"*, în româneşte de Mihu Dragomir).

Aşteptă încordat să vadă dacă tacîmurile vor fi aşezate ca de obicei. Curios, aceste nenumărate verificări nu-l linişteau. Sentimentul obsesiv stăruia şi cu el se duse la culcare. Adormi greu. Gîndurile care-i umblau prin cap şi pe care încerca de la sosire să le alunge dobîndiră în somn o teribilă coerenţă. Şi abia acum îndrăznea să şi le formuleze cu adevărat. „Dacă nava a mers tot timpul înainte — raţionă el în vis — nu sînt pe Pămînt, ci pe Terra'2 112. Dar cum am regăsit toate lucrurile lăsate în urmă? Poate — şi aici ideea lua o formă demenţială — similitudinea între Terra prim şi Pămînt e perfectă. Imposibil“ — se revoltă spiritul pozitivist din Wilson. Dar ideea se încăpăţîna să trăiască. „De ce ar fi imposibil? — insista ea. În infinitatea universului, repetiţia absolută nu-i de loc exclusivă, ba e chiar probabilă“. „Cum? — rezistă Wilson — cu cele mai mici amănunte din trecut, cu versul subliniat din Poe şi cu Tanagra ciuntită?“ „De ce nu? — interveni în sprijinul ideii o nouă înlănţuire silogistică. Existînd condiţii absolut egale, două lumi apărute se vor dezvolta exact la fel, fiindcă vor fi supuse aceloraşi determinări. Cînd tu ai plecat spre Terra prim, un William Wilson a pornit de acolo spre Pămînt. Nu l-ai întîlnit la jumătatea drumului? N-a făcut exact aceleaşi gesturi ca şi tine? Acum el se află în patul tău şi încearcă o senzaţie identică“. „Elucubraţii! — refuză să admită ipoteza Wilson, mai ales că ultima deducţie îi stîrni o adevărată oroare fizică. Am luat contact cu baza, n-au întrebat de ce mă întorc“. „Erau cei de pe Terra prim — căpătă replica raţionamentului care-şi continua logica inflexibilă. Te-au luat drept omul lor, iar pe omonimul tău, la fel, pămîntenii“. „Dar eu am semnalizat: Terra, nu Terra prim, îşi aminti triumfător Wilson. Diferenţa s-ar fi observat imediat“. Sentimentul că găsise, în sfîrşit, un argument suprem dură însă numai cîteva clipe. **Ideea** i-l spulberă fără milă. „Şi ei se numesc Terra şi botează celelalte planete asemănătoare Terra prim. Pilotul lor, cu care te-ai încrucişat, era şi el un William Wilson convins că zboară spre T'2 112!“

Eventualitatea aceasta îl dezarmă cu desăvîrşire. Se abandonă ipotezei fantastice pe care refuzase tot timpul s-o admită. Îşi reprezentă crispat cum celălalt Wilson e primit cu explozia obişnuită de entuziasm a lui Luigi, cum dispecerii îi strîng mîna, cum îl bat amical pe umăr şi-i pun o mie de întrebări, cum Mathewsohn îl ascultă flegmatic şi grăbit să încheie cît mai repede o formalitate birocratică. „Nenorociţii — îşi spuse Wilson, reconstituind mental scenele —, nu remarcă absolut nimic. Apoi îşi imagină întîlnirea cu Alice, sosirea lor la ei acasă, cina, intrarea în dormitor... Se trezi

scăldat într-o sudoare rece. Alice nu dormea și-l întrebă îngrijorată ce a pățit.

— Te-ai zvîrcolit parcă treceai printr-un coșmar, îi spuse ea.

— Am avut într-adevăr un vis urît, admise Wilson, dar nu îndrăzni să-i povestească ce-l tulburase în asemenea hal incît abia reușea să vorbească.

Umblă îngîndurat toată dimineața următoare. Își căuta tot felul de ocupații absorbante ca să nu se întoarcă iar la ideea care îl obseda. „În definitiv — își spuse la un moment dat — ea poate fi verificată foarte simplu. Greutatea e s-o comunici cuiva fără riscul de a fi luat drept nebun. E de ajuns să repetăm operația și după ce-l voi întîlni iarăși să mă întorc. Vom sosi amîndoi, și dovada va fi făcută". Înțelese însă că, atîta vreme cît ipoteza lui e exactă, celuilalt îi va veni același gînd și va proceda la fel. „Nu se va putea demonstra nimic" — conchise descurajat.

După-amiaza aveau invitați la ceai cîțiva prieteni. Conversația luă repede, ca de obicei, o turnură intelectuală din cauza lui Herbert Gryphius. Deși era un conștiincios profesor de matematică, îi plăcea să citească filozofie și împingea mereu discuțiile spre lecturile lui, scandalizîndu-și soția, o femeie cu nas ascuțit, cu priviri veșnic uimite și cu preocupări foarte plate, gospodărești. Îl zgîndărea și Langer, care avea mania de a ridica necontenit obiecții la tot ce auzea și găsea o imensă satisfacție în a-și contrazice interlocutorii. Gryphius afișa o superioritate ironică. Își comunica opiniile cu o față lipsită de orice mobilitate și în care sclipeau provocator doar ochii mici negri sub fruntea înecată de un păr sîrmos, roșcovan. Langer, în schimb, se agita pe scaun, protesta, îl întrerupea, însoțindu-și replicile cu întoarceri nervoase și bruște ale capului către celelalte persoane din cameră, ca și cum ar fi căutat pe chipurile lor efectul intervențiilor sale.

De astă dată, Wilson nu se mai mulțumi să urmărească disputa tradițională doar în calitate de ascultător amuzat. Gîndul lui secret îl împingea să încerce a obține măcar o confruntare abstractă, teoretică. Profită de faptul că discuția alunecase de la istoria călătoriei sale ratate la problema civilizațiilor similare cu cea terestră și riscă întîi timid o întrebare, apoi din ce în ce mai aprins se apucă să-și expună ideea sub formă pur ipotetică.

— Ar fi oare exclus, îndrăzni Wilson, să descoperim odată și o planetă absolut la fel cu a noastră?

— Principial nu, admise Gryphius, dar probabilitățile practice ca aceasta să se producă efectiv sînt aproape nule. Matematic, simetria perfectă e cazul cel mai particular în

infinitatea formelor posibile, prin urmare şi cu şansele cele mai reduse de a fi întîlnit.

— Dar dacă există nesfîrşite aranjamente, insista Wilson, nu e necesar ca printre ele să se găsească neapărat şi unul anumit ?

— Dragul meu, îi explică răbdător Gryphius, dacă ar fi vorba de cîteva elemente, desigur. Dar o planetă înseamnă un univers, adică iarăşi o infinitate de condiţii. Repetarea lor exactă, chiar în cazul aranjamentelor nesfîrşite, presupune o probabilitate atît de mică încît ea tinde practic către zero.

— Tinde, dar nu dispare cu desăvîrşire, sări în ajutorul lui Wilson, Langer. Şi dacă posibilitatea rămîne, într-o infinitate de aranjamente ea trebuie să se ralieze, nu o dată, ci de mai multe ori !

— Asta e o idee care i-a obsedat şi pe antici, conveni Gryphius cu un fel de îngăduinţă dispreţuitoare. Dacă timpul e infinit, toate întîmplările se repetă. Urmează deci să admitem că noi am mai purtat discuţia asta de cîteva ori. Plutarh spunea că întrucît actele noastre sînt determinate în ultimă instanţă de mişcarea corpurilor cereşti, cînd ea revine la o anumită coincidenţă se creează cauze identice şi respectiv efecte egale. Nietzsche raţiona la fel, luînd în consideraţie totalitatea determinărilor finite într-o succesiune temporală nelimitată, vorbind de ciclul etern.

— Şi ce ţi se pare aici greşit ? explodă Langer.

— Cauzalitatea chiar a unei întîmplări banale în concretul ei e infinită. Cum să mai vorbim atunci de o întreagă lume care se repetă identic ? replică imperturbabil Gryphius.

— Fireşte, dar în nemărginirea universului, interveni Wilson, o planetă cu istoria ei particulară e rezultatul unui număr foarte mare totuşi de anumite cauze. Altfel n-ar diferi de celelalte planete. Şi dacă e aşa, prinse el curaj, ipoteza repetiţiei, bineînţeles privită pur teoretic, adăugă precaut, nu e imposibilă.

— Exact asta voiam să spun şi eu ! îl susţinu cu o vie gesticulaţie Langer.

Gryphius nu părea însă de loc derutat de obiecţiile ridicate. Îşi reluă explicaţiile sistematic, profesoral. Wilson îl urmărea cum îşi desfăşoară calm demonstraţia. Era atent, dar ceea ce-l interesa pe el rămînea un singur lucru : **Dacă posibilitatea nu era absolut exclusă.** Gryphius examina acum ce ar implica o lume simetrică perfect cu a noastră. Mulţimea determinărilor identice presupuse ar depăşi sfera unui sistem solar şi chiar a galaxiei din care el ar face parte. Practic ar trebui să admitem, arătă limpede demonstraţia lui, o simetrie a întregului Univers. Cum de n-am întîlnit-o pînă

astăzi, cutreierînd Cosmosul? se întreba el triumfător. Oare ne-am mișcat numai într-o parte a acestui plan de simetrie? E absurd de crezut!

„Și poate eu am fost totuși primul care a străpuns planul" — se gîndi Wilson. Argumentele lui Gryphius nu reușiseră să-i alunge ideea obsesivă, să i-o infirme, așa cum nădăjduise cînd începuse discuția. Dimpotrivă, toate demonstrațiile acestea savante îi sporiseră starea de anxietate. Din ce auzise rezulta că explicația paradoxală pe care se simțea îndemnat s-o dea aventurii sale, oricît ar părea de nebunească, nu era imposibilă.

Rămăsese cufundat în sine cînd în camera alăturată sună telefonul. Wilson se ridică, trecu dincolo și ridică receptorul. Era baza. Îl chema Melmoth, unul dintre dispeceri.

— William, intră el direct în subiect. Ăia de la laborator au decapsulat nava. Spun că, într-adevăr, toate aparatele de bord indică o mișcare neîntreruptă cu un singur sens. Nu reușesc nici ei să înțeleagă ce s-a întîmplat, susțin că trebuie să fie niște efecte magnetice necunoscute cu o dublă schimbare de semn; dracu' să-i priceapă! Vor să consulte Academia de științe, în fine, n-au decît să-și bată ei capul! Mathewsohn zicea să treci mîine pe la noi, ca să mai adaugi ceva la raport pentru încheierea procesului-verbal.

Wilson lăsă jos receptorul și se întoarse în salon. Discuția continua. Langer pretindea că Gryphius nu e în stare să iasă dintr-un empirism mărginit. Alice intervenise luîndu-i apărarea. Wilson se așeză. Îi privi pe toți cu sentimentul cert că sînt alții. Realiza însă instantaneu la fel de vie convingerea că nu va izbuti niciodată să dovedească aceasta și-l cuprinse o imensă groază.

OVIDIU RÎUREANU

VISĂTORUL

Maşina aurie a Lilianei gonea vertiginos pe drumul care tăia pădurea în linie dreaptă, pistă rezervată exclusiv automobilelor, vehicule deja învechite în acea epocă, folosite numai de sportivi. Arborii treceau pe lîngă Gil cu o viteză ce nu-i permitea să înregistreze imagini cît de cît amănunţite sau durabile. Persista pentru el numai mireasma teilor înfloriţi. Liliana ţinea pe volan două mîini sigure şi se uita atent înainte. Pe tînărul ziarist, zborul de săgeată al maşinii nu-l nelinişte a de loc. Avea multă încredere în reflexele prietenei sale.

După un şir de momente în care gîndurile i se succedaseră cam dezordonat, întoarse capul spre ea şi-i privi cu plăcere umerii foarte frumoşi şi profilul armonios pe care se putea citi limpede energia ce o caracteriza. Gil, omul care visa la stelele depărtate, principalul agitator prin presă al organizării unei expediţii spre steaua lui Tommaseo, o iubea pe această femeie cu raţiune rece. Şi ce mult îl inciuda!

Dar ceva se rupse pe neaşteptate sub el, cu un pocnet sec, şi Gil se trezi aruncat brutal în afara traiectoriei automobilului. Pădurea i se repezi în întîmpinare, făcînd salturi în zigzag, şi, cînd se lovi de ea, tînărul ziarist îşi pierdu cunoştinţa.

★

Înfundat în fotoliul cabinei lui de pe cosmonavă, Gil îşi amintea de întîmplarea aceea şi se străduia să retrăiască cît mai viu senzaţiile şi sentimentele încercate atunci.

Pentru asemenea reconstituiri căpătase în timpul îndelungii călătorii o colosală predilecţie favorizată de monotonia cu care i se scurgeau cel mai adesea clipele. Şi vreme de aşa ceva avea destulă, cum avea şi pentru gîndurile sale închinate planetelor necunoscute, şi în primul rînd lumii posibile din jurul stelei lui Tommaseo, încă departe de el după ani întregi de zbor.

Despre cosmonauţi au fost scrise fel de fel de năzdrăvănii. Şi nu numai înainte ca ei să existe. Simţămintele şi întregul fel de trăi al navigatorilor prin neființă, oamenii ce rămîn pe Pămînt sînt înclinaţi să şi le închipuie ca pe o inepuizabilă succesiune de situaţii inedite. Dar Gil ştia din proprie experienţă că, pe calea de la o stea la altă stea, lucrurile neaşteptate şi nemaipomenite se grămădesc în secvenţe scurte. Încolo, rămîne activitatea gîndirii şi a imaginaţiei, în timp ce nava se roteşte în jurul axei sale. Cînd desfaci capacul ce acoperă geamul de sub pardoseala cabinei vezi învîrtindu-se mereu aceeaşi bandă neagră presărată de aceiaşi stropi scînteietori, aştri uriaşi, dar negrăit de depărtaţi de vehiculul tău cos-

mic şi uneori de bătăile inimii tale, oricît de arzător ai fi visat la ei înainte. Dacă te uiţi la fîşia de beznă înstelată cum ţi se învîrteşte de cîteva zeci de ori sub picioare, te cuprinde exasperarea, devii năuc şi ţi se face rău. De aceea jaluzelele ce acoperă hublourile cabinelor ocupate de cosmonauţi sînt numai rareori ridicate. Claustraţi sub învelişul navei, aceştia renunţă să mai contemple lumea exterioară şi nu mai pot auzi nimic din afară, din vidul prăpastiei ce desparte două stele.

Înainte de plecare, Gil avusese intuiţia stărilor de spirit prin care va trece şi-şi pusese limpede problema bagajului de aduceri aminte necesar în asemenea împrejurări. Nişte versuri pe care le publicase atunci puneau clar întrebarea :

Intr-o călătorie
prin Galaxie,
ce e mai bine
să iei cu tine ?
Fotografiile celor rămaşi pe Pămînt ?
Cărţile favorite ?
O şuviţă din părul fetei iubite ?
Amintirea unui mormînt ?
Sau — cine ştie ? —
o melodie
veselă şi zglobie,
pe care,
cu infatuată nepăsare,
s-o fredonezi
cînd traversezi
sistemele stelare ?

Şi se temuse chiar că toate acestea nu-l vor îndestula :

Dar cînd calea ţi-e lungă,
cum să faci să-ţi ajungă
o biată desagă,
ca să-şi poarte închise
o lume întreagă
de-amintiri şi de vise ?
Ori, poate,
bagajele devin nebunii
în călătorii,
cînd clipele toate
cuprind veşnicii ?

În împrejurările în care Gil trăia pe nava interstelară „Condor", o bună parte din universul său concret se redusese la cele trei duzini de componenţi ai expediţiei şi în primul rînd la chipul şi trupul Lilianei, electronista acesteia. Bine că cel puţin pe ea izbutise s-o ia cu el în întregime şi nu doar sub forma unei şuviţe de păr. Desigur, exista şi aparatura de memorizare de la bord ce transporta alături de datele şi imaginile strînse din Cosmos o parte din cultura omenirii (cărţi, muzică, filme). Dar lumea asta a peliculelor impresionate şi a benzilor magnetizate ajunsese de la o vreme să i

se pară lui Gil mai puțin substanțială. Uneori, mai materiale decît ea își simțea amintirile.

★

Totuși forța viziunilor sale cosmice nu scăzuse. Doar că acum, acestora, construcțiilor imaginației legate de steaua lui Tommaseo, li se adăugau tablourile de viață ale trecutului.

Întîlnirea (dinaintea accidentului) cu Ban Gu, șeful expediției, îl supărase destul de tare pe Gil. Dar de vină nu era Ban Gu, ci Liliana.

Plecarea pe „Condor" a reporterului, ca însoțitor al grupului de navigatori și oameni de știință, fusese hotărîta după unele dezbateri, de organe superioare, care, neîndoielnic, preferîndu-l, ținuseră seama de rolul său în inițierea expediției. Ban Gu trebuia numai să-i dea o serie de indicații în legătură cu pregătirile necesare.

Liliana a făcut prezentările și, după cîteva amabilități, discuția s-a înnodat succintă și practică : antrenamente fizice, cursuri pentru o specializare secundară, problemele comunicării cu Pămîntul în anumite momente ale călătoriei. Gil îl asculta pe Ban Gu, atent și cu oarecare încordare, în timp ce Liliana îl privea plină de compătimire.

— Fiți mai îngăduitor cu poetul meu, interveni ea după o vreme, purtîndu-i o clipă mîna prin păr.

Dar el nu s-a simțit bine atunci. Convingerile femeii îi erau familiare. I le tolera, pentru că o iubea, însă îl contrariau. Răspunsul lui Ban Gu i-a trădat simpatia pentru tînărul ziarist :

— De ce numai poetul tău, fetico? E poetul nostru, al tuturora.

Gil era prea sîcîit de părerile Lilianei ca să se poată abține de la o explicație :

— Electronista dumneavoastră vrea să spună că recunoașterea calității de poet nu mi-o acordă decît ea, din motive sentimentale, și crede că, în general, visătorii n-au ce căuta într-o expediție cosmică.

— N-am spus chiar asta, replică Liliana, enervîndu-se pe măsură ce vorbea. În orice caz, una este să adormi într-un șezlong, uitîndu-te la stele, și alta e să parcurgi pînă la ele milioane de milioane de...

— Și una e, o întrerupse violent Gil, să-ți închipui că poți cuceri universul mutînd mereu cuminte un picior înaintea celuilalt, ca boul care se duce la pășune, și alta e să te ajute creierul să vezi mai departe decît le îngăduie unora îndărătnicia.

Liliana făcea sforțări să se stăpînească, dar de acum nu se mai putea opri. Și a izbucnit :

— Sînt sătulă de visătorii care te atrag în tot felul de treburi inutile, nepractice și de-a dreptul primejdioase. Îmi pare rău, Gil, că trebuie să te supăr atît, dar îmi calc pe inimă pentru asta. Eu cred că pe „Condor" — de ce să nu recunoaștem la urma urmelor — nici n-am avea nevoie de poeți... și nici măcar de reporteri. Ce-o fi de povestit oamenilor putem povesti și noi, ceilalți, și, eventual, mai exact. Decît un rapsod, ne-ar fi mai de folos încă un astrofizician.

Jignit și indignat, Gil părăsise cabinetul de lucru al lui Ban Gu înainte ca acesta să-și învingă surpriza și să se poată amesteca în

discuție. Simțea că o urăște pe Liliana. Da, o ura. Și s-a depărtat repede, aproape fugind, de Institutul de Cosmonautică, pe drumul drept care împărțea pădurea în două. Liliana l-a ajuns din urmă cu automobilul, după ce el mersese cîteva sute de metri. L-a depășit puțin, cu viteza micșorată, a așezat mașina dintr-o singură întorsătură de volan de-a curmezișul șoselei, în calea lui, s-a dat jos, a făcut cîțiva pași în întîmpinarea sa și, deodată, i s-a aruncat în brațe pocăită și pasionată :

— Mă ierți ? l-a întrebat cu căldură.

Gil a iertat-o, bineînțeles.

★

Iată amintiri pe care le luase cu el în călătorie, așa cum își luase și versurile apărute într-un manifest literar într-o vreme cînd nici nu credea în șansa rară de a fi selecționat pentru o călătorie interstelară. Manifestul spunea :

Fantaști călători,
născocitori
de expediții interastrale —
să-și rîdă de mințile mărginite și reci,
ce l-ar vrea mai cuminte,
gîndul nostru care
cutreieră fără zăbale
mii de parseci !
Visul nostru fierbinte
azi nu mai are
nevoie de aprobare
din partea nici unui savant
hibernant,
care n-a dorit niciodată să zboare.
Inima noastră la unison bate
cu inimi nenumărate.
Și-n ritmul lor avîntat
săvîrșim ce-am visat.

Noi sîntem cosmonauți
înnăscuți
și-nchipuirea noastră-nfiripă
zborul ce-aievea va fi
și-l vor trăi
alții, în altă clipă.

Pe Liliana poezia asta n-o entuziasmase.

— Gil, iubitule, am văzut într-o carte veche, veche de tot, că profeții aveau barbă, spusese ea. Tu ești un profet și-mi ești drag. Dar dacă ai purta barbă mi-ai mai fi oare?

— Experimental, aș putea să-mi las, a răspuns el. Deși ar trece cam mult pînă să ajungă la lungimea unei adevărate bărbi de profet, asta n-ar constitui un impediment. Ca om de știință, tu ai răbdare destulă.

— Nu atît de multă încît să aştept realizarea unei călătorii cosmice, la pregătirea căreia n-ar contribui decît proiectele visătorilor, apreciase rece Liliana.

— De ce să aştepţi, se mirase Gil. În definitiv, visătorii epocii noastre, care nu se irosesc în reverii stupide, îşi îndeplinesc rolul social chiar dacă se mărginesc la a fi conştiinţa viitorului. Sarcina de a construi solid puntea pînă la jaloanele înfipte de ei fie şi în Cosmos revine laboratoarelor (în care lucrezi şi tu), uzinelor, marii armate a oamenilor de acţiune.

— Gil, dragă Gil, adoptase atunci Liliana tonul acela nesuferit cu care i se adresa din cînd în cînd ca unui copil mic, eşti din păcate un exaltat sau cam aşa ceva, dar exaltarea şi ştiinţa sînt incompatibile.

Totuşi Gil a continuat să viseze, fiind convins că face doar ceea ce se cuvine. E adevărat că el îndrăznea foarte mult cu închipuirea, neobişnuit de mult. Sfîşiind în zborul său cosmic beznele infinite ce-l despărţeau de constelaţii, aproape de care n-avea totuşi să se afle niciodată, şi-a dorit de multe ori nemurirea ca să poată cunoaşte nesfîrşitul. Iar de la un timp a început chiar să creadă în posibilitatea ei.

Şi tocmai uluitoarea călătorie făcută de „Condor" părea să-i confirme aceasta.

Aşa cum se ştie, cu vreo cincizeci de ani în urmă, a fost descoperit, în mod surprinzător, cu ajutorul unui mare telescop, astrul minuscul denumit pe atunci, cel mai adesea, steaua lui Tommaseo. Aspectele sale ciudate, surprinse încă de la început, sînt în general prea cunoscute ca să mai insistăm asupra lor. Fireşte însă că cercetătorii observatorului „Giordano Bruno" de pe Lună, unde lucra şi Tommaseo, au fost uimiţi mai mult ca orice de dispariţia steluţei. Să fi fost oare obturată de un uriaş corp obscur? Era posibil, dar steaua apărea şi dispărea la intervale de timp neregulate. Au urmat, se înţelege, explicaţiile date de cei cu imaginaţie înflăcărată, însoţite de tăcerea sceptică şi rezervată a savanţilor care, decît să se compromită, preferau să se ocupe de probleme mai puţin riscante. Şi a sosit momentul în care astrul n-a mai dispărut ani de zile.

O expediţie ce s-a apropiat de el pînă la un sfert din distanţa ce-l despărţea de sistemul nostru solar n-a putut face constatări mai edificatoare, deşi a observat o serie de noi amănunte bizare.

Marile descoperiri şi surprize le erau rezervate celor de pe „Condor", care au văzut că aşa-zisa stea, în loc să constituie ea centrul unui sistem, gravita pe o orbită imposibilă în jurul unei unice şi uriaşe planete (de treizeci şi cinci de ori mai mare decît astrul ce o lumina). Se adevereau cele mai fantastice previziuni. Steaua nu putea fi decît artificială şi explicaţia deplină a existenţei sale se afla pe aşa-zisa planetă.

Au intrat de îndată în funcţiune rachetele de sondaj conduse de roboţi şi înzestrate cu staţii emiţătoare de televiziune. Oricum, cosmonauţii pămînteni n-ar fi putut merge mai departe fie şi numai din pricina colosalei forţe cu care lumea străină i-ar fi strivit împreună cu fragilul lor vehicul. Iar de la distanţa respectabilă la

care „Condor" s-a ținut de atmosfera opacă și densă a nemaipomenitei planete, observații satisfăcătoare nu se puteau face.

Dar rachetele sonde au transmis mii de imagini, care mai tîrziu au făcut pe Pămînt senzație. Abia după ce și-au îndeplinit pe cît posibil misiunea, ele s-au lăsat cu totul învinse de puterea uriașă care le trăgea către imensa întindere de metal neted ca un nesfîrșit patinoar.

Au supraviețuit numai cele două microrachete ce au pătruns în încăperea aceea pătrată cu latura cît o țărișoară terestră, sala de operații din spitalul miriaheirepodelor, tîrîtoarele gînditoare lungi de peste 10 kilometri.*

Din informațiile de tot felul strînse prin analizoarele microrachetelor s-a putut deduce vîrsta unor exemplare ale speciei acestora (anume a celor supuse intervențiilor chirurgicale). Nici unul n-avea mai puțin de cîteva milioane de ani pămînteni. Durata naturală a existenței unor asemenea ființe putea să fie foarte mare în raport cu cea a faunei de pe planeta noastră, dar datele obținute în sala pătrată îndreptățeau opinia că viața lor fusese prelungită pînă la un interval de timp ce o înzecea și o însutea poate, prin înlocuirea treptată a organelor ființei vii, ori, uneori (de pildă în cazul a ceea ce părea materie cerebrală), a unor părți de organe.

— Iată secretul nemuririi! exclamase Gil.

O spusese pe un ton triumfător, beat de entuziasm.

Cei prezenți atunci în laboratorul de astrobiologie au gîndit că exagerează. Dar numai Liliana s-a îndurat să observe calm ceea ce se înțelegea de la sine:

— Nemurirea? Nici pe departe. Între viața miriaheirepodelor și veșnicie există încă infinitul timpului.

★

Ca mai toți tinerii din epoca lor, Liliana și Gil știau să danseze cu grație și să guste în măsura cuvenită plăcerea dansului. La cîteva săptămîni după accidentul din pădure, din care scăpaseră ușor, se aflau complet refăcuți și, într-o noapte cu lună, pășeau în ritmul unei melodii legănătoare, după ce-și îngăduiseră să bea un pahar cu șampanie (o, sfîntă naivitate a autorilor de literatură științifico-fantastică din trecutul depărtat, care își imaginau că omul va ajunge cîndva atît de constant în fericirea lui încît cele mai selecte preparate alcoolice vor deveni amintiri fără sens!). În acel cadru nocturn în care se aflau eroii noștri, toate contribuiau ca muzica să fie mai obsedantă, mai tulburătoare, flautul să pară mai insinuant, glasul saxofonului mai tremurător, mai bizară ruga trompetelor, mai feeric jocul arcușului pe coardele viorii. Într-o asemenea ambianță, desigur că cei doi tineri se mișcau în ritmul dansului cufundați în visătoare tăcere. Acum nici Liliana n-ar fi putut pretinde că nu visează.

Dar, din fericire, pentru urechile neacomodate pînă și orchestrele de muzică ușoară fac pauze. Aceasta i-a prilejuit lui Gil nu numai plăcerea de a sorbi din lichidul spumos ce le rămăsese în

* Făpturi fantastice cu nenumărate mîini și picioare *(n.r.)*.

recipientul destupat, ci și pe aceea de a pune sub ochii partenerei sale, cu declarată afecțiune în priviri, un scurt manuscris, pe care Liliana, evitînd primejdia unei lecturi, și l-a strecurat în poșetă.

Ea a fost cea care a deschis discuția nopții aceleia :

— Sînt întotdeauna mișcată cînd îmi adresezi o poezie, dragul meu... Cu atît mai mult cu cît mi-o consacri după ce m-ai cucerit și deci din punctul de vedere al rolului ei a devenit superfluă.

— Nu-nțeleg bine, Liliana. Care ar fi rolul poeziilor mele ?

— Prin intenție, aceleași cu cel avut de majoritatea versurilor erotice, fie ele scrise chiar și de Shakespeare. Mai toate urmăresc în primul rînd să cîștige simpatia, recunoștința și admirația unei femei... și uneori să-i stimuleze pornirile amoroase, arătîndu-i cît de înflăcărat e autorul.

— Oh ! Liliana !...

— Asta n-are de ce să te mîhnească, iubitule. Faptul că poeții scot sunete duioase, ca și cotoii în perioada rutului nu-i coboară pe poeți, ci-i ridică pe cotoi, care anticipează poezia.

— E greu să viseze omul lîngă tine, Liliana.

— De ce să visezi ? Iubește-mă din plin pînă obosești... și pe urmă odihnește-te cu probleme de interes general. Ceea ce are sens nu numai pentru noi de obicei ne calmează...

— Sau, așa cum se-ntîmplă cînd vorbesc cu tine, devine instrumentul unei fioroase competiții... un fel de minge de fotbal. Știi ce a fost fotbalul ?

— Da... stai să-mi aduc aminte... am citit undeva... Așa... era un joc în care douăzeci și doi de oameni se băteau pe o minge, în timp ce mulțimile ce înconjurau locul strigau „Hai, băieții !"... Mi se pare că asta s-a practicat în timpul comunei primitive... Nu-i așa ?

— Nu chiar exact, dar...

În momentul acela, Liliana îl întrerupse luîndu-i obrajii în palme. Avea adeseori asemenea accese de tandrețe.

Și de îndată au reînceput să danseze, deoarece orchestra își făcea iarăși datoria.

★

În cabina lui de pe „Condor", Gil se gîndea că totuși Liliana visează și ea în felul ei. Cînd muncea era înaripată. Și încotro să zbori dacă n-ai o perspectivă corespunzătoare ? Pentru așa ceva trebuie să cuprinzi orizonturi largi, ca vulturii. Ieșirile ei împotriva visului erau de fapt manifestările de pudoare ale celui care nu se poate împiedica să viseze și se rușinează că o face, deoarece confundă visul creator, visul ce însuflețește cu smircul nămolos al reveriilor somnolente și prostești, în care se împotmolesc alții.

Pe urmă, arta nu e posibilă fără forța închipuirii. Și Liliana fusese o prețuită balerină, ani de zile, chiar după ce-și luase diploma de inginer. Gil a văzut-o prima oară dansînd și puține lucruri îl încîntau ca evoluțiile ei coregrafice. Asemenea emoții și toate marile și frumoasele simțăminte trăite de tînărul ziarist în raporturile lui cu Liliana încercase să le arate el chiar în poezia pe care i-a dat-o cînd au băut șampanie :

Cînd dansezi,
umerii tăi se leagănă grațios,
ca două lalele,
ca două columbe ce planează în zbor.
Tu prin umeri visezi,
închipuind luminos
cu volutele lor
înseși speranțele mele.

Cînd calde în palme
le simt arcuirile line,
sînt umerii tăi cupe pline,
din care-nsetat ca drumeții,
cu sorbituri calme,
aș bea apa vie a vieții.

Buzelor mele-s văpăi,
perină tîmplelor mele.
Și ca albele stele
sînt umerii tăi.

Lilianei i se întîmpla să danseze și pe „Condor". Și nu cu mai puțină grație și inspirație decît pe Pămînt. Ba în ce privește grația, poate chiar cu mai multă, cînd gravitația artificială a navei scădea simțitor și fiecare salt se transforma într-un zbor înalt și lent. Totuși membrii expediției, așa cum îl știau pe Gil, în primul rînd ca pe vizionarul unor descoperiri uimitoare legate de steaua lui Tommaseo, își formaseră despre electronistă o imagine în care predomina omul de logică stringentă, care, ca să luăm un exemplu, își formulase astfel părerile într-o dezbatere susținută de ei toți :

— Imaginile luate din lumea miriaheirepodelor dovedesc că acestea sînt făpturi inteligente. Dar gîndirea lor e asemănătoare cu cea omenească ori cu totul deosebită și deci incomparabilă cu ea ? Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să pornim de la suportul biologic al fenomenelor. Datele transmise de microrachete prin radio și televiziune ne fac să credem că miriaheirepodele, astfel denumite de astrobiologii noștri prin analogie cu miriapodele, nu-și găsesc totuși pe Pămînt o formă corespondentă de viață. Dar asta nu dovedește nimic, deoarece forme de viață biologică diferite ar putea da naștere la forme de gîndire apropiate. În cazul de față, în sprijinul acestei eventualități vine faptul că miriaheirepodele se folosesc în procesul muncii sociale de multitudinea de mîini de care dispun, așa cum le arată și numele. Or, gîndirea umană s-a format tocmai în procesul muncii sociale, în legătură cu dezvoltarea centrilor din creier corespunzători întrebuințării mîinii. Însă nici acest element nu spune mare lucru sub aspectul său biofuncțional atîta vreme cît nu știm mai multe despre felul în care s-au dezvoltat organele miriaheirepodelor. Numai aspectul social al problemei este concludent, pentru că putem afirma cu certitudine că și gîndirea acestora e o gîndire socială. Presupunînd că elementele de bază permit comparația, se pune a doua întrebare : cît de inteligente sînt miriaheirepodele ? Într-o măsură superioară sau inferioară celei a oamenilor ? Faptul că apropierea noastră de corpul lor ceresc și exploatarea lui n-au fost aparent observate de miriaheirepode se poate datori dimen-

siunilor mici a tot ceea ce ne aparține în raport cu lumea gigantică pe care am descoperit-o. Dar nu e sigur. Ar fi oare, de asemenea, posibil ca inteligența și civilizația miriaheirepodelor să nu dispună de unele dintre cuceririle științei și ale tehnicii noastre, printre care, de pildă, de mijloacele necesare detectării unei nave cosmice, de la oarecare depărtare? Greu de răspuns. Totuși minții noastre i se pare ciudată o atare situație atunci cînd e vorba de niște făpturi care și-au creat un soare artificial de mărimea astrului lor și care pe deasupra trăiesc eventual pe o colosală navă cosmică (ceea ce nu-i exclus să fie așa-zisa planetă dacă ne-am lua după unele imagini și după masa ei suspect de mică în raport cu dimensiunile locuitorilor). Dar oare miriaheirepodele au fost constructorii acestui vehicul? Manifestările lor inteligente n-ar infirma presupunerea că alții au realizat nava pe care ele se află astăzi. O asemenea eventualitate este improbabilă, dar nu imposibilă. Deci, deocamdată, fără a putea să stabilim cauzele comportării pasive a miriaheirepodelor la apropierea noastră, fără a putea descifra mecanismul gîndirii lor, ne putem totuși permite să afirmăm că, cel puțin din unghiul realizărilor ei materiale, aceasta nu-i inferioară gîndirii omenești. Nu știm însă dacă e sau nu superioară. Cert e că deocamdată înfăptuirile ei sînt pentru noi copleșitoare. Dar nu-i exclus ca aici pricina să constea într-un avans în timp mai mic decît s-ar crede la întîia privire. Mai mult nu vom afla despre gîndirea miriaheirepodelor decît înhorcîndu-ne la ele cu noi mijloace de investigație, cu toate mijloacele de investigație de care dispune cosmonava noastră.

Așa știa Liliana să raționeze, iar Gil era mîndru și de această însușire a ei.

★

Închipuirea lui Gil era aproape dintotdeauna frămîntată de misterele pe care le ascundeau lumile necunoscute ale Cosmosului infinit. Ca atîția alții, în adolescență și-a imaginat și el, în mod naiv, planetele înfrumusețate de peisaje feerice și civilizații asemănătoare cu ceea ce omul este apt să creeze. Deoarece, în chip firesc, nu poate construi decît prin analogie cu datele experienței umane, fantezia noastră nu e capabilă să se depășească pe sine însăși. De aceea toate cărțile ce s-au scris despre minunățiile inaccesibile (cel puțin provizoriu) ale cerului înstelat nu sînt decît neputincioase și ridicole încercări de a cuprinde oceanele într-un degetar, de a topi beznele Universului cu flacăra unei lumînări. Dar comicul acestor tentative se învecinează cu sublimul, pentru că ele oglindesc efortul îndrăzneț al materiei pe singura cale posibilă de a se cunoaște pe sine. Și efortul este încununat de succes în mod progresiv, deși victoria definitivă constituie un nonsens, fapt pentru care nimeni nu e de vină. Nu i se poate imputa materiei, cînd propriu-i abis e fără fund, lipsa de perfecțiune în autoînțelegere. Așadar, ar fi absurd să li se facă proces de intenție, numai pentru că puterea lor este limitată, celor care ca și Gil, arși de setea cunoașterii, încearcă să străpungă întunericul cu posibilitățile modeste ale creierului lor.

Și au trecut anii. Și visurile tînărului gazetar au început să capete motivări teoretice din ce în ce mai îngrijite și mai

abile. Şi, în sfîrşit, întreaga-i putere de vizionar s-a concentrat asupra stelei lui Tommaseo. Cît a rîvnit să călătorească spre ea! Şi a avut norocul să-şi vadă împlinirea visurilor aproape. Pînă la plecarea lui „Condor" mai erau doar şase luni.

Însă tocmai atunci a murit astrofizicianul Ban Gu.

Moartea e totdeauna tragică, dar moartea în luptă este în plus glorioasă, iar pe cea care survine după înfăptuirea principalului tău ideal poţi s-o primeşti oarecum împăcat. Ban Gu dispăruse înainte de ceea ce trebuia să fie marea bătălie a vieţii sale. Deci fusese frustrat şi de glorie, şi de consolare. Moartea lui era prin excelenţă tragică şi aşa au trăit-o toţi cei din jurul său.

Mai puternic au resimţit ei şi tragismul momentului, cînd, după incinerare, cenuşa i-a fost urcată în turnul înalt ca un far, ca să fie pusă sub gurile suflătorului şi împrăştiată cu putere de curenţii acestuia în toate direcţiile rozei vînturilor, spre a se încheia astfel simbolic circuitul creator de viaţă al comunicării dintre regnuri.

Dar Ban Gu, eminentul astrofizician, îşi trăise ultimul capitol al unei vieţi prematur curmate şi expediţia rămăsese fără şef. Nu asta însă a constituit un fapt iremediabil. Alt conducător s-ar fi găsit. Totuşi nimeni nu se grăbea să-l numească. Ban Gu fusese şi membru al Consiliului Mondial al Astronauticii, unde, în lipsa lui, se crease un echilibru paralizant între partizanii expediţiei spre steaua lui Tommaseo şi cei ai unei călătorii mai scurte în regiunea cîmpului gravitaţional, deocamdată inexplicabil, descoperit de Vanborn.

Pînă la sfîrşit a învins tabăra cîmpului gravitaţional. „Condor" trebuia să facă întîi o călătorie de doi ani pentru lămurirea acestei taine. Dezlegarea ei se afla mai aproape de Pămînt, şi unii îi atribuiau o importanţă vitală pentru omenire. Gil a protestat cu vehemenţă prin presă împotriva amînării expediţiei spre steaua lui Tommaseo, dar, ca majoritatea membrilor colectivului ce trebuia să fie condus de Ban Gu, a cerut să facă parte şi din grupul primului zbor îndelungat al cosmonavei „Condor". Liliana era din oficiu component al acestuia. Gestul tînărului ziarist se justifica deci nu numai prin nerăbdarea de a pleca în lumea necunoscută de dincolo de micul nostru sistem stelar.

Şi „Condor" a ajuns în preajma cîmpului gravitaţional fără ca radiotelescoapele şi telescoapele optice ce le purta să poată descoperi vreo sursă de energie.

Apoi a început înspăimîntătoarea cădere spre acel centru nevăzut, de la care cosmonauţilor nu le parvenea nici o informaţie. Nedumeririi şi sentimentului de nesiguranţă le-a urmat îngrozitoarea nelinişte care-i cuprinsese pe toţi. Cînd primejdia îţi stă în faţă într-o formă sesizabilă, resursele tale sufleteşti de om educat în spiritul curajului şi al sacrificiului de sine îţi permit s-o sfidezi ori s-o întîmpini cu resemnare. Dar în situaţia celor de pe „Condor", deruta, neputinţa de a face cu ajutorul raţiunii fie şi un singur pas înainte îi dezarmau pe toţi.

Cosmonava s-a smuls la vreme din gheara invizibilă care o trăgea spre cine ştie ce monstruoasă concentrare de materie, însă expediţia a lăsat în urma ei o enigmă nedezlegată. Ipotezele

inițiale (destul de vagi și slab fondate) n-au putut fi nici confirmate, nici infirmate.

Pe Gil îl consolau însă perspectivele călătoriei spre steaua lui Tommaseo, pentru urgentarea căreia, abia ajuns pe Pămînt, a avut forța sufletească să militeze pînă la plecarea cosmonavei în a doua sa cursă îndelungată.

★

Rămăsese numai un an pămîntean pînă ce „Condor" să ajungă acasă pe drumul întoarcerii dinspre sursa artificială de lumină și căldură denumită steaua lui Tommaseo. După mai multe incursiuni făcute cu teleghidatele în lumea miriaheirepodelor, expediția adunase în legătură cu acestea un material imens și nespus de surprinzător pentru mintea omenească. Oricît de dense ar fi fost negurile neînțelegerii umane în fața civilizației extraterestre a acelor ființe, străine cum nu-i poate fi omului nici o specie de pe propria planetă, cei de pe „Condor" se puteau lăuda că au aflat multe despre cultura materială a miriaheirepodelor. Avuseseră noroc, și prin ei întreaga omenire, pentru că nu se depărtaseră decît la vreo doi ani-lumină de ele, cînd acestea au plecat ca să dispară tot atît de enigmatic cum ocupaseră timp de cîteva decenii în galaxia noastră locul de pe care farul lor — steaua lui Tommaseo — fusese văzut de pe Pămînt.

În cabina sa de pe cosmonavă, Gil încerca să se gîndească la întreaga împrejurare, înconjurat de cea mai deplină liniște. Pe drumul întoarcerii, „Condor" suferise un accident. Membrii expediției luptaseră pînă la extenuare să înlăture consecințele. Cei mai mulți se odihneau încă. Așadar, liniștea îl învăluia pe Gil nu numai dinspre Cosmosul veșnic mut, ci și dinspre interiorul navei. Domnea atîta liniște! Și Gil se gîndea că în inima lui ar trebui să existe mai multă împăcare. Avea toate motivele să-și trăiască marile-i satisfacții. În primul rînd, pentru că ajunsese la steaua lui Tommaseo, la care visase și pentru care luptase o bună parte din viața sa... și a aflat acolo lucruri mult mai ciudate decît sperase sufletul său de fantast să întîlnească. Se gîndea că succesul expediției este și succesul lui. De aici înainte, neîndoielnic, lumea trebuia să asocieze și numele său de înfăptuirile expediției. Fără doar și poate, după ce va sosi pe Pămînt, o să fie sărbătorit nu numai ca un victorios ostaș al bătăliei cu Cosmosul, ci și ca un vizionar căruia istoria i-a dat dreptate, iar modestele sale poezii vor deveni, poate, celebre. Da, era normal să simtă o profundă mulțumire, o mulțumire care să-l încălzească, să-i mîngîie orgoliul și vanitatea, să-l legene, să-l îmbăieze în undele ei calmante și odihnitoare. Gil se strădui să se gîndească la toate acestea, și pentru moment reuși. Dar la rece, evident la rece. De fapt, nici nu-și făcea mari probleme în legătură cu ceea ce ar fi trebuit să simtă. Îl sîcîia însă un gînd străin de considerațiile sale referitoare la steaua lui Tommaseo, un gînd încă tulbure, încă neconsistent..., deși din ce în ce mai conturat.

Era în legătură cu astrul sîngeriu înzestrat cu vreo sută de planete mari, invizibil de pe Pămînt, pe lîngă care trecuse la înapoiere vechea navă a lui Hilfe, după ce-i muriseră toți oamenii de la bord. Sistemul planetar al stelei fusese observat de aparatele automate, care au funcționat perfect pînă la aselenizare...

Intr-adevăr, astrul acesta se prezenta teribil de straniu dacă luai în serios datele aduse de furgonul acela funebru al lui Hilfe și nu puneai ciudățeniile lui pe seama nu știu căror deranjamente ale analizoarelor... Dar de ce să învinuiești cu orice chip analizoarele? Nu, Gil nu putea fi de acord cu această atitudine... Iată gîndul ce i se închega tot mai bine... Și i se părea curios cît de limpezi i se impuneau ideile acum prin asociație, fără să le momească cu nimic, fără să le silească a se înșirui într-o ordine sau alta. Cu cîtă claritate i se succedau! Constituiau un adevărat torent. Ce interesant era astrul sîngeriu! Poate că o nouă expediție se va organiza în acea direcție... o expediție mai norocoasă... la care... de ce n-ar participa împreună cu Liliana? Ar fi o expediție fără întoarcere pe Pămînt pentru el și pentru ceilalți indivizi în viață la plecare. Dar ce importanță ar avea? S-ar întoarce copiii acestora... și toate descoperirile lor... și împlinirea visurilor lui. La steaua lui Tommaseo, lui Gil abia dacă-i mai venea să se gîndească. Acum începeau să-i frămînte închipuirea ciudățeniile astrului sîngeriu. Acesta era adevărul. De ce să nu recunoască?... spună ea Liliana orice-ar spune...

Atunci, în momentul acela, Gil, visătorul, a fost pe deplin conștient de mecanismul aspirațiilor sale. Și în acel moment și-a trăit el poate mai profund decît oricînd sentimentul propriului destin. Și din sufletul său au izvorît cuvintele unei noi poezii, adresată tuturor visătorilor siderali sau, mai bine zis, în general incorigibilului, veșnicului visător la expediții interastrale. Poezia aceasta, ca și alte cîntece ale inimii eroului nostru, n-a plăcut Lilianei. Dar celor asemenea lui Gil, ea le-a stîrnit și le va mai stîrni emoția înțelegerii propriului vis. Este, desigur, meritul cel mai adevărat al versurilor ei simple, ce n-au îmbinat (ca să nu ocolim adevărul) decît cuvintele cele mai banale:

Din camera ta plină de tăcere,
să deschizi fereastra spre noaptea-nstelată,
înfiorată
de-o adiere
și să visezi la o stea,
la care poate vei ajunge,
să visezi fermecat
cum vei străpunge,
călătorind spre ea,
cerul nemăsurat!

Dar ți-ar apare vrăjită
și-o altă noapte,
mai smălțuită,
o noapte
fără foșnet și șoapte
dincolo de fereastră,
cînd ai veghea,
în racheta adînc adormită,
la-ntoarcere dinspre steaua-ți albastră
și ai visa, ai visa
la altă stea,
la cine știe ce stea!

DAN LĂZĂRESCU

DISPARIŢIA MAŞINII ALBASTRE

(URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT)

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE

„Maşina albastră" — un creier electronic extrem de perfecţionat — a dispărut în mod enigmatic. În aceeaşi zi fusese semnalat şi zborul misterios al unei rachete. Inginerul Noran e răpit şi i se propune să vîndă proiectul „Maşinii albastre", dar el refuză. Cu ajutorul prietenilor săi, Sandis şi Larsen, Noran izbuteşte să se salveze.

23

Dr. Sandis puse paharul cu Martini pe masă şi-i zise lui Noran :

— George, te ascult. Ai zis că în zilele astea ai descoperit şi taina dispariţiei „maşinii albastre". A venit şi Larsen, aşa că ne poţi face... destăinuiri complete.

— Da. George puse şi el paharul jos. Îşi aprinse o ţigară, din care trase gînditor. În timpul cît am fost „oaspetele" prea-amabilului domn Tendez am avut tot timpul să reflectez asupra evenimentelor din ultimele zile...

— Îl concurezi pe Claus...

— Nici gînd. Numai că eu ştiu unele lucruri pe care el nu le ştie şi nici nu le va putea cunoaşte.

— De ce ? se miră inginerul Larsen.

— Pentru că mie mi-ar fi imposibil să i le explic. Şi chiar dacă i le-aş explica tot nu le-ar înţelege, iar dacă ar înţelege, n-ar crede.

— Foarte... „clar", nu-i aşa Hug ? zise Sandis către Larsen, care ridică din umeri.

— Crezi că glumesc ? Noran strivi nervos ţigara în scrumieră. Voi poate că veţi înţelege, dar nu veţi crede...

— „Crede şi nu cerceta !" rosti Sandis.

— Nu rîde. Chiar aşa : de data asta trebuie să-mi daţi crezare, deoarece „maşina albastră" nu mai există şi nu puteţi verifica spusele mele.

— De unde ştii că „maşina albastră" nu mai există ?

— De aici. George luă un ziar şi-i întinse lui Sandis. Citeşte ! şi bătu cu degetul deasupra unui titlu. Hug citi :

— „Comandamentul apărării antiaeriene comunică: racheta ce a trecut peste teritoriul țării s-a prăbușit în ocean... Acest lucru a fost stabilit cu precizie... Mărturiile unor pescari... N-a putut fi stabilit locul unde a fost lansată... Datele de care dispunem nu vor permite nici în viitor elucidarea acestui fapt..." Nu înțeleg. Ce legătură are cu „mașina albastră"? Ori crezi că a fost transportată pe bordul ei?

— Nu. Racheta asta era chiar „mașina albastră".

Sandis și Larsen se priviră uluiți, apoi doctorul apucă pulsul lui Noran și se uită la ceas. Dădu uimit din cap:

— Totuși n-ai febră, George...

— Crezi că aiurez?...

Martin Sandis nu răspunse.

— Vedeți, continuă Noran, nici voi nu mă credeți. Dar „mașina albastră" era o construcție uluitoare, înțelegeți, uluitoare!

— Ați putea-o reface după proiectele originale? se interesă Hug Larsen.

— Nu am proiectele. De la tata au rămas doar schemele generale pe care le-am folosit la montaj. Și apoi tot secretul consta în elementele logice, de o construcție specială, extrem de miniaturizată. În felul acesta mașina conținea un număr enorm de „celule nervoase". Era un creier adevărat.

— Un creier electronic, George.

— Dragă Sandis, nu știu ce înțelegi printr-un creier natural, dacă nu o instalație cibernetică extrem de complexă cu posibilități de autoprogramare, autocontrol, autoreglare și așa mai departe. Ei bine, „mașina albastră" nu rămînea în urma unui creier de om din acest punct de vedere.

— Totuși un creier uman are 14 miliarde de celule, pe cînd „mașina albastră" putea avea doar cîteva milioane, hai — cîteva zeci de milioane de elemente...

— Vrei să spui cîteva sute de milioane. E drept, numărul „celulelor" mașinii era mai mic decît cel din creierul nostru. Dar cîte celule din creierul omului nu sînt folosite pentru alte treburi decît gîndirea? Centrii respirației, centrii motori, centrii care dirijează acțiunea organelor interne — a stomacului, a ficatului, a inimii. Apoi centrii care conduc organele de simț — pipăitul, gustul, mirosul și așa mai departe. „Mașina albastră" nu era chiar atît de perfectă. Ea n-avea nici mîini, nici picioare, nici stomac, nici limbă, nici suc gastric...

— Uite, să nu ne amestecăm acum în discuția dintre ciberneticieni și biologi cu privire la creier. Spune, cum ai ajuns la concluzia despre care ne vorbeai?

— Mai întîi trebuie să știți un lucru: de cînd am început să lucrez cu mașina asta am avut impresia că ea a depășit

posibilitățile pe care tata i le prevăzuse... Un moment, am să explic. Profesorul Noran construise o mașină extrem de inteligentă. Curînd a început să observe la ea unele elemente de conștiință...

— De... conștiință ? sări Sandis. Asta-i prea mult !

— Stai, nu te grăbi să tragi concluzii. Spuneam că tata a observat la ea apariția unor elemente de conștiință. Să vă povestesc un fapt. Acum cîțiva ani, cu puțin înainte de decesul profesorului Noran, mai mulți constructori de creieri electronici au organizat un fel de concurs al mașinilor cibernetice. În ce a constat ? Ei și-au pus întrebarea cum vor acționa acești „creieri" dacă ar fi obligați să lupte pentru existență. Și atunci s-au programat o serie de probleme. La început, ele erau puse să rezolve — firește, prin calcul matematic — dificultățile pe care le-ar întîlni niște oameni aflați în condiții dificile și deci ar fi nevoiți să-și caute hrana. Era vorba de o „pădure". Cu fiecare etapă însă condițiile se înăspreau și pînă la urmă „creierii" respectivi trebuiau să „străbată" un mare pustiu, lipsit de orice fel de surse de hrană. Programul era astfel alcătuit încît cine nu reușea... „murea". Adică ieșea din joc. La început, atunci cînd căutau „hrana" în „pădure", au trecut toate. Ce-i drept, unele destul de greu. Pe măsură însă ce condițiile deveneau mai dificile, una cîte una mașinile electronice „mureau". În „pustiu" au ajuns „mașina albastră" și încă alți trei creieri electronici. Ce credeți ? Cum au rezolvat problema ? „Mașina albastră", constatînd că greutățile depășesc posibilitățile ei, a început să se autoprogrameze într-un mod cu totul neașteptat : s-a organizat în colectiv cu alte două — căci una „pierise" între timp — și astfel au ajuns la țintă.

— În colectiv, zici ?

— Da. S-au organizat într-un colectiv. Acest lucru nu fusese prevăzut de tata. Condițiile însă au făcut să apară la ea elemente asemănătoare conștiinței. Ele s-au dezvoltat ulterior, mai ales după moartea tatii, care a survenit la cîteva săptămîni după ce se încheiase concursul.

Mary intră și le aduse cafele și coniac. Cei trei prieteni sorbiră din ceștile aburinde, apoi Sandis întrebă :

— Și ce te face să crezi că această conștiință a luat forme superioare ?

— Faptele care au urmat... Știți, mașina avea și posibilitatea de a vorbi...

— Cum asta ?! sări Larsen.

Noran le povesti cum a descoperit acest lucru și unele discuții pe care le-a avut cu „mașina albastră". Apoi se apropie de un safe înzidit, îl deschise și scoase un caiet cu scoarțe

de carton galben. Il răsfoi puțin, dus pe gînduri. Ezita. „Să-l arăt ? Să le dezvălui ?..." Apoi se hotărî și-l întinse lui Sandis. Acesta îl luă, citi cîteva pagini.

— Pare un jurnal.

— Da, e un fel de jurnal. L-am început cînd mi-am dat seama de evoluția mașinii... Am notat aici observațiile mele asupra mașinii, unele dintre dialogurile avute cu ea. Credeam că-mi vor folosi cîndva. Acum, degeaba. Nemaiavînd posibilitatea de a demonstra cele ce doream să susțin, notițele acestea țin de domeniul fantasticului...

24

George deschise una dintre filele caietului și-i arătă lui Martin :

— Citește de aici. Cu glas tare.

Sandis luă caietul și începu :

„*27 aprilie.* Mașina îmi pune zilnic mai multe probleme. Cum să-i răspund, cînd la multe întrebări nici eu singur nu găsesc soluții ?... Azi am avut cu ea următoarea discuție :

— De ce unii oameni costă mai puțin și unii mai mult ? m-a întrebat mașina.

— Nu înțeleg.

— De ce d-l Chester costă un miliard, iar d-l Rodriguez doar cincisprezece mii ?

— D-l Chester e proprietarul unor mari fabrici, pe cînd d-l Rodriguez nici nu știu cine e...

— E profesor de liceu.

— Vezi... Dar de unde știi toate astea ?...

— Din fișele de asigurări pe care le-am memorizat. Mai am și altele.

(Aici a început să-mi înșiruie mii de nume și de profesiuni, toate în paralel : unii cu asigurări foarte mari, alții cu asigurări de cîteva mii).

— De ce unii costă mai mult și alții mai puțin ? repetă mașina întrebarea.

— Pentru că unii plătesc prime de asigurare mai mari și alții mai mici.

— De ce așa ?

— Unii sînt bogați, alții sînt săraci.

— De ce ?

— Așa... Așa e dintotdeauna...

— Greșeală ! Oamenii au fost toți la fel. «Libertate, fraternitate, e—ga—li—ta—te !» cită ea binecunoscuta lozincă a revoluției franceze.

— Judeci simplist.

— Judec obiectiv. (Aici începu o lecție lungă despre evoluția relațiilor dintre oameni. Semăna destul de bine cu ceea ce scria într-o carte marxistă pe care am citit-o și eu o dată.)

— De unde toate aceste idei la tine?

— Le-am dedus din datele istoriei politice, economice, culturale, artistice, științifice pe care le dețin în memoria mea.

— De la profesorul Noran?

— Da.

— Interesant. Și la ce concluzie ai ajuns?

— În societatea voastră, a oamenilor, așa cum e ea acum, nu se poate trăi. Civilizația depășește condiția socială a majorității populației. Arătați ca o ecuație fără rezolvare. Trebuie altă ecuație. Calculele arată un decalaj care trebuie să ia sfîrșit.

— Nu-i peste tot așa...

— Da. După datele mele există o societate unde s-a stabilit o corelație reală, conformă cu dezvoltarea umanității, între dezvoltarea istoriei, a societății, a civilizației, a tehnicii și dezvoltarea oamenilor, a relațiilor dintre ei. Știu că acolo nu există oameni care costă un miliard și alții care nu costă nimic. Acolo noțiunea «egalitate» are sensul ei adevărat.

30 aprilie. E stupid tot ce se întîmplă. Azi «mașina albastră» mi-a cerut să nu mai lucreze pentru societatea de asigurări. Am vrut să-i explic că asta m-ar lăsa pe drumuri. Dar cum să faci un automat să înțeleagă ce înseamnă șomaj, foamete, sărăcie?... Sper să se răzgîndească.

3 mai. Pînă azi a tăcut. Mecanismul însă a funcționat tot timpul. Cînd i-am întrerupt curentul electric, a conectat automat acumulatoarele și dinamul cu care e înzestrată. Astă-seară mi-a spus: «Plec». N-am înțeles. Și nici alte explicații n-a mai dat.

5 mai. Din nou mi-a zis: «Plec». Doar atît.

16 mai. În ultimele 4 zile a repetat de cîteva ori ultimul ei slogan: «Plec». Pînă acum m-am făcut că nu pricep, dar astăzi mi-am ieșit din fire.

— Du-te dracului! i-am strigat eu furios. Unde vrei să pleci!?

— Acolo unde noțiunea de «egalitate» are sensul ei adevărat.

— Crezi că există un asemenea loc pe lume?

— Da.

— Unde?

N-a răspuns. În ultimul timp are «emisiuni» foarte scurte, laconice, enigmatice..."

— Ajunge, Martin, îl întrerupse Noran. Mai departe sînt cîteva notații nesemnificative...

— Bine, interveni Larsen, ce legătură au toate astea cu cele ce afirmai adineaori... Mă refer la rachetă.

— Nu cumva? sări Sandis.

— Ba da, Martin. Ai ghicit. „Maşina albastră" a căutat să ajungă acolo unde îşi pusese în... „gînd".

— Dar dacă altcineva a introdus în programul ei ceva în acest sens?

— Nici gînd. Nimeni nu putea face acest lucru fără mine. Aveam tot timpul cheia memoriei sale. Orice forţare a mecanismului ar fi dus la distrugerea totală a instalaţiei. Avea un sistem de autoapărare, pe care îl cunoşteam numai eu. De altfel, cu ajutorul lui şi-a luat zborul...

— Nu pricep, rostiră Larsen şi Sandis într-un glas.

— Martin, tu ştii cum a murit tata. Încerca, împreună cu un prieten chimist, un explozibil solid pentru rachete... Cu un asemenea explozibil era dotată şi „maşina albastră". Dacă ar fi fost violentată, ar fi sărit în aer... Ei bine, ea a folosit explozibilul ca pe un combustibil de rachetă. Pentru propulsie. Iată de unde provine pata neagră, arsă, de pe perete, în partea opusă a ferestrei perforate. Forma cilindrică, rotunjită la capete a maşinii, i-a permis să înainteze ca o rachetă adevărată. Se pare că nu i-a ajuns combustibilul...

Interveni o pauză prelungită, apoi Larsen sparse tăcerea:

— Mai am o nelămurire, Noran: cum vorbea maşina?

— Prea multe n-am să-ţi pot explica, deoarece întregul mecanism electronic se afla într-o cutie nu prea mare, pe care am montat-o şi eu exact aşa cum o făcuse tata. Ştiu însă că el lucra demult în domeniul reconstruirii sunetelor şi că reuşise mai mult decît alţii care se preocupau de acelaşi lucru. Respectiv, în mai multe ţări au fost realizate instalaţii electronice care descifrează şi refac vocalele. Tata a reuşit să facă acelaşi lucru şi pentru consoane. Apoi a făcut-o să reconstituie, din sunete, cuvinte întregi, pe baza unui calcul matematic. Adică, în loc să recepţioneze şi să răspundă prin cifre şi numere — ca, de pildă, la instalaţiile cibernetice care traduc —, iar respectivele cifre şi numere să fie transpuse în litere de către o maşină obişnuită de scris, „maşina albastră" putea face aceste operaţii cu ajutorul „vocii" ce i se dăduse. Prin urmare, în loc de o maşină de scris avea un aparat de vorbit şi, în loc să scrie litere, pronunţa sunete. Să ne înţelegem: avea şi o maşină de scris, cu care lucra în mod obişnuit. Aparatul sonor se conecta numai cînd lampa aceea specială îmi „citea" trăsăturile. De altfel avea o voce metalică, neobişnuită, lipsită de inflexiuni, din care cauză o înţelegeam destul de greu. A fost destul de dificil să mă acomodez cu acest glas atît de ireal, de straniu. De fapt nu

m-am obişnuit niciodată cu el. De cîte ori îl auzeam, mă cutremura...

Sandis se ridică :

— Şi acum, George, ce ai de gînd ?

— Nimic.

— Cum, nimic ? Trebuie înştiinţată poliţia, trebuie anunţat detectivul acela... Cum îi zice ?... Căpitanul Claus.

— De ce ?

— Ca să se sisteze cercetările.

— Ştii ce, Martin ? „Nu e de competenta mea !"

Doctorul îl privi zîmbind :

— Parcă am mai auzit această frază...

George Noran ridică din umeri. Se sculă apoi din fotoliu, aprinse focul în cămin. Cînd flacăra umplu şemineul, aruncă acolo caietul cu scoarţe de carton galben.

După aceea turnă fiecăruia Martini în pahar.

DEZLEGAREA JOCULUI DIN NUMĂRUL 280

„ÎN FORME... UMANE" : 1. ANTROPOMORFA ; 2. T — VIAȚA — VOAL ; 3. OR — AMORF — TUT ; 4. MOG — ELEUSIS ; 5. BRUNO — SA — TS ; 6. HOE — IMI — HM — C ; 7. ETAN — ERA — ASA ; 8. R — C — WU — GOLEM ; 9. BRATE — PAPUSA ; 10. EA — ALGEIER — T ; 11. RUR — LER — RINO ; 12. TRANSMIȚĂTOR.

În atenţia colaboratorilor

Materialele adresate redacţiei noastre trebuie să fie dactilografiate la două rînduri, pe o singură parte a filei, în cîte două exemplare. Fiecare lucrare trebuie să fie însoţită de un scurt rezumat.

Autorii ale căror materiale sînt acceptate vor fi înştiinţaţi în scris la adresa indicată, lucrările urmînd să apară potrivit necesităţilor redacţionale. Manuscrisele nepublicate nu sînt înapoiate.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodylu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Abonaţi-vă la revista „Ştiinţă şi tehnică” — publicaţie lunară editată de C.C. al U.T.C. şi Consiliul pentru răspîndirea cunoştinţelor cultural-ştiinţifice. Abonamentele se primesc de către oficiile poştale, factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii pînă la data de 25 ale fiecărei luni, cu deservirea în luna următoare.

Revista se găseşte de vînzare la toate chioşcurile pentru difuzarea presei şi debitele O.C.L.

PREŢUL 1 LEU

41007

AUGUST 1966